

Biztosan mindenki lapozott már méregdrága fotóalbumokat, amelyek a távoli tájak élővilágát mutatják be a maguk szófukar, de annál szemléletesebb módján. Megcsodáljuk a világ másik végén burjánzó természetet, a szavannák ragadozóit, a préri bölényeit, a tengerek óriásait, vagy éppen a trópusok gyönyörű, valószínűtlenül színes madarait. De jó is lenne ilyen élőben látni! Hát kérem szépen, van egy jó hírem: nekünk is van trópusi madarunk, nevezetesen a gyurgyalag!

Ha a jégmadár a repülő drágakő, akkor a gyurgyalag maga a megtestestült szívdaráló, az élő színpaletta. Csodálatos madár. Megdöbbentő színezete mellett az életmódja is érdekes. Repülésre teremt. Bámulatos fordulatokkal és zavarba ejtő gyorsasággal kapja el a táplálékául szolgáló rovarokat.

A gyurgyalagok családjába sok faj tartozik. Egytől egyig gyönyörű, tarkabarka tollazatú madarak. Legtöbbjük

Gyurgyalag

Afrikában él, de megtalálható képviselőjük Ázsiában, Ausztráliában és Új-Guineában is. A mi gyurgyalagunk Európa északi tájait kivéve a Pireneus-félszigettől egészen az Urálig elterjedt, de költ még Észak-Afrikában és Kis-Ázsiában is. Hazánkban a gyurgyóka, török fecske, méhészmadár névvel is illetik, tudományos elnevezése pedig *Merops apiaster*. Általában már júniusban májusban írunk, amikor először meghalljuk jellegzetes, másra nem hasonlító „prü-prü” hangját a magasból. Az egyik legkésőbb visszaérkező vonuló madár, amely a telet Afrika trópusi vidékein tölti. Késői érkezésének praktikus okai vannak. A gyurgyalag kizárólag repülő rovarokkal táplálkozik, és bizony, ha korábban jönne, hamar felkopna az álla. Ezért szépen megvárja, amíg a levegő megtelik mindenféle

izgó-mozgó finomsággal, szitakötőkkel, lepkékkel, darazsakkal, méhekkkel, poszméhekkkel.

Amint visszaérkeznek, nem sokat teketóriáznak, egyből belevágnak abba, amit a gyurgyalagok már ősidők óta tesznek: kiválasztanak egy szép partoldalt, löszfalat vagy homokbányát, és elkészítik csinos kis költőüregeiket. Ez a járat akár 2 méter mélyen is bevezet a földbe, ahol egy kiöblösödő üregben végződik. Ide rakják majd a tojásaikat. De nem ám csak úgy egyszerűen, tyúk módjára! Gyurgyalagéknál mindennek megvan a módja. A párválasztás is tradíciók szerint zajlik. A hímek versenyeznek a tojók kegyeiért, akik a költőfal mellett, egy alkalmas ágon várakoznak, míg a hímek különböző ajándékokkal kedveskednek nekik. A legnagyobb szitakötő, a legszebb lepke, a legizlete-

Sápadt kosbor

Asápadt jelzőt a köznyelvben általában valami rosszal kapcsolatban használjuk. A virágok szerelmesei azonban jól tudják, hogy a szó jót, szépet is jelenthet. A virágkalendárium kora tavaszi szakaszában szerepel egy név, a sápadt kosboré. Vele ismerkedünk meg ezúttal.

Ha most elkezdénem összeszámolni, hogy Magyarországon mennyi vadon élő orchideafajjal találkozhatunk, bizony, 60 alatt meg sem állnék. A virágok népes táborának szép számú családját alkotják az orchideák. Közülük is talán a legismertebbek a kosborok, melyek egyik jeles képviselője a sápadt kosbor, az *Orchis pallens*. Nevét fakó sárga színéről kapta. Fényigényes faj, éppen ezért kora tavasszal, sokszor már áprilisban virágzik, amikor a fák lombzata még elég napfényt enged a talajra.

Ez a tulajdonsága teszi az elsőként virágzó hazai orchideává. Ha a tél egyszínűsége után ennek a szép virágnak a látványára vágyunk, akkor a Mecsek bükköseit, gertyános-tölgyeseit, esetleg az erdőszéli gyepeken keressük. A 3-4 fényes zöld tőlevele közül 20-30 cm-re is kinyúlik tömött fürtvirágzata, melybe számos, 1-1,5 cm-es apró virág tömörül. A virágzatban az egyes virágok nem egyszerre nyílnak. A virágzás alulról felfelé tartó sorrendben történik, ezért lehet némi különbség az egyes virágocsk-

sebb poszméh meghozza az eredményt. A pár a tojásrakás idején rendszeresen megajándékozza egymást, ezzel erősítik meg kapcsolatukat. A kotlás már az első tojás lerakása után megkezdődik, ezért a fiókák különböző korúak lesznek a fészekaljban. Kikelés után 30 napra van szükségük, hogy a röpképes kort elérjék, és elhagyják a költőüreget. A kirepülő fiatalok az öreg madarakkal csapatokat alkotnak, így vadásznak, amíg beköszönt az őszi időjárás. Szeptember első felében már útra kelnek, hogy a hosszú vándorút után ismét Afrikában töltsék a telet.

A gyurgyalag Magyarországon fokozottan védett madár. Természetvédelmi eszmei értéke 100.000 Ft. Rászorul a védelemre, hiszen élőhelyei fogyatkozóban vannak. A nagy kiterjedésű löszfalak benövénysedése, a homokbányák költési szezonban való művelése veszélyezteti ezt a szép madarat. Az pedig, hogy esetleg házi méhet is fogyaszt, a méhészek ellenszenvét is kivívta. Szóval, nehéz a sorsa.

A hosszú vándorút önmagában is megtizedeli az állományukat, fontos lenne tehát legalább a költőterület nyugalma. Segíthetjük őket például abban, hogy a fészkelésre alkalmas partfalakat karban tartjuk, nem hagyjuk, hogy a növényzet benője. Ezzel nagymértékben hozzájárulnánk, hogy megfelelő helyet találjon a költésre, és még sokáig hozzon trópusi hangulatot kontinentális klímánkba.

kák nyílási állapota között. Az orchideák virága közelről szemlélve maga a csoda. A kis lepellevelek elrendeződése gyönyörű formát eredményez. Szarvacskák, sarkantyúk, mézajak, ivaroszlop alkotják a természet eme remekművét. A sápadt kosbor 1-2 hét alatt elvirágzik. A

virágok helyén magház alakul ki, amely sok ezernyi, igen apró magot tartalmaz. Virágzás után már sokkal nehezebb megtalálni, hiszen feltűnő virágzata hiányában beleolvad az erdő aljnövényzetébe. Meghatározni pedig a száraz kóró alapján szintén reménytelen vállalkozás, a több hasonló faj miatt.

A sápadt kosbor védett növény. Természetvédelmi eszmei értéke 10.000 Ft. Leszedni, kiásni szigorúan tilos! Nemcsak azért, mert meglehetősen ritka, hanem mert speciális gyökérkapcsolatai miatt otthon a kertben nem élne meg. Ő egy igazi vadvirág.

KÉP ÉS SZÖVEG: VÖLGYI SÁNDOR
WWW.VOLGYISANDOR.EXTRA.HU

Kéktúra Vándorlás

A Magyar Természetbarát Szövetség 2012. július 4. és augusztus 4. között a Tolna megyei Szekszárdtól a Vas megyei Írott-kő csúcsáig tartó 540 km-es kék sáv jelzésű útvonalon megrendezi a **Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúra Vándorlást** (DDK 2012). A 32 napos vándortúra egyben tisztelgés Rockenbauer Pál emléke előtt, aki a túraútvonal kitalálója és névadója volt – és aki 25 évvel ezelőtt (1987-ben) távozott közülünk.

A vándorlás baranyai szakasza:
július 7., szombat: Mecseknádasd, Zengővárkony (koszorúzás) – Mecseknádasd
július 8., vasárnap: Mecseknádasd – Óbánya – Zobákpuszta
július 9., hétfő: Zobákpuszta – Fehér-kúti kulcsosház
július 10., kedd: Fehér-kúti kulcsosház – Abaliget
július 11., szerda: Abaliget – Nagymáté (Bakóca)
július 12., csütörtök: (Bakóca) – Alsókövesd – Simonfa

Érdeemes egy-egy napra is csatlakozni, akár a teljes baranyai szakaszra (mint tették ezt kiváló elődeink annak idején a Rockenbauer Pál vezette vándorlaskor). Az MTSZ és a megyei segítők megoldják a csomagok szállítását, olcsó szállást és étkezést biztosítanak, tehát aki kacérkodott a gondolattal, hogy végigjárja a DDK-t, annak most ez egy ideális lehetőség.

A programmal kapcsolatban további információk a www.termeszetbarat.hu és a www.baranyatermeszetbarat.hu honlapokon találhatóak.

Törökvári Napok

Máriakéménd, 2012. június 30–július 1.

Június 30., szombat. Gyalogtúra indul Berkesdről Máriakéménden át Szederkénybe. Útvonal: Berkesd – Babos-malom romjai – Kátoly – Ruzsek-malom – Liptódpusztai-völgy – Máriakéménd – Kőbánya – Szederkény. Találkozás: Berkesden a buszfordulónál 740-kor. (Pécsről Berkesdre a Távolsági buszpályaudvar 2-es kocsiallásáról 700 órákor indul a busz.). Táv: 17 km. Kiszállási lehetőség Kátolyban (4 km) vagy Máriakéménden (12 km). Túra-vezető: Biki Endre Gábor

Július 1., vasárnap. Túravasárnap indul Máriakéméndről. Rajt: Máriakéménd, autóbusszmegálló, nevezés: 7–9 óra között. Cél: Törökvári-pihenőhely. Távok: 6 és 14 km. Nevezési díj: mindkét távra 500 Ft (Pécsről a távolsági buszpályaudvar 3-as kocsiallásáról 6.20-kor indul a busz).

A kegytemplom és a Szent Márton-templom megtekintése mellett a rendezők az egyes pontokon üdítővel, borkóstolóval, zsíros kenyérral és csokival lepnek meg mindenkit. A célba érés után kitűző és bográcsban főtt étel várja a résztvevőket.

A rendezvényről érdeklődni **Biki Endre Gábornál** lehet a **06-30-452-4579-es** telefonszámon.

